

De dagvlinderfauna van Harchies (Zuidwest-Henegouwen) (Lepidoptera : Hesperioidea & Papilionoidea)

J.F. REICHWEIN

Abstract. The butterfly fauna of Harchies (South-West Hainaut) (Lepidoptera : Hesperioidea & Papilionoidea)

From 16th July until 4th August 1988, butterflies were observed at Harchies. The author gives a list of 26 species and comments on the preference of several species for dumping-tips of coal-mines.

Résumé. Les papillons de la région de Harchies (sudouest Hainaut) (Lepidoptera : Hesperioidea & Papilionoidea)

L'auteur donne une liste des 26 espèces de papillons qui ont été observées à Harchies durant la période de 16 juillet au 4 août 1988. La préférence de certaines espèces pour les terrils est commentée.

Reichwein, J.F.: P. Breughelstraat 5, NL-5062 LG Oisterwijk, Nederland.

Tijdens twee kampen bij Harchies (Zuidwest-Henegouwen) van de Algemene Christelijke Jeugdbond voor Natuurstudie en de Vieze-Beestjes-Werkgroep van de Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming in de periode van 16 juli t.e.m. 4 augustus 1988 werden in totaal 26 dagvlindersoorten waargenomen. Er zijn tellingen gehouden om te kijken of bepaalde soorten een voorkeur hadden voor terrils (kegelvormige puinhopen afkomstig van de steenkoolwinning), die veel voorkomen in de omgeving. Deze terrils hebben een extreem milieu; ze zijn droog en weinig begroeid. Hierdoor herbergen ze een eigen specifieke fauna. Om die te bestuderen werden 11 tellingen gehouden, verdeeld over 7 dagen en 10 verschillende gebieden. Hierbij zijn 23 soorten dagvlinders waargenomen. Hier volgt een overzicht van de teldata, plaats en of het gaat om een terril of een bodem bestaande uit zand of kalk. Het was op elke teldag redelijk tot goed weer.

27.07.1988	Mer de Sable (Stambruges)	zand
29.07.1988	Grasruigte bij Sieux-Serdé (F.)	zand
29.07.1988	Lac de Bernissart	terril
31.07.1988	Moerassen van Harchies	terril
01.08.1988	Mer de Sable (Stambruges)	zand
01.08.1988	Kalkafgraving van Badour	kalk
02.08.1988	Terril bij Dour	terril
03.08.1988	Les Fieux terrein 1 (St.-Ghislain)	zand
03.08.1988	Les Fieux terrein 2 (St.-Ghislain)	zand
03.08.1988	Les Fieux terrein 3 (St.-Ghislain)	terril
03.08.1988	Staatsdomein bij Ghlin	zand

De soorten die een voorkeur hebben voor terrils zijn enkele warmteminnende soorten, zoals *P. machaon* en *L. megera*, en een aantal soorten die andere, vermoedelijk ecologische, redenen hebben om bij voorkeur op terrils te vliegen. Het is merkwaardig dat *P. tithonus* een zeer duidelijke voorkeur voor terrils heeft en *M. jurtina* een voorkeur voor zand (niet terrils). *P. tithonus* komt volgens TAX (1989) met name voor op vochtige, voedselarme gronden en heeft dezelfde waardplanten als *M. jurtina*, terwijl de laatste soort aan

Tabel 1: overzicht van de waargenomen dagvlindersoorten te Harchies; Te= aantal ex. op terrils, Z= aantal ex. op zand, T= totaal, VT= voorkeur voor terrils ($10 \times Te / 4 \times T$), VZ= voorkeur voor zand ($10 \times Z / 6 \times T$), V= voorkeur (+) of geen voorkeur (-) voor terrils (voorkeur indien VT-VZ 0,9)

Soort	Te	Z	T	VT	VZ	V
<i>Thymelicus sylvestris</i> PODA	1	2	3	0,83	1,11	
<i>Hesperia comma</i> LINNAEUS	0	1	1	-	-	
<i>Ochlodes venatus</i> BREMER & GREY	1	17	18	0,13	1,57	-
<i>Papilio machaon</i> LINNAEUS	7	1	8	2,18	0,20	+
<i>Gonepteryx rhamni</i> LINNAEUS	2	13	15	0,33	1,44	-
<i>Pieris brassicae</i> LINNAEUS	8	4	12	1,66	0,55	+
<i>Pieris rapae</i> LINNAEUS	37	45	82	1,12	0,91	
<i>Pieris napi</i> LINNAEUS	58	23	81	1,79	0,47	+
<i>Inachis io</i> LINNAEUS	57	61	118	1,20	0,86	
<i>Vanessa atalanta</i> LINNAEUS	3	5	8	0,93	1,04	
<i>Cynthia cardui</i> LINNAEUS	20	16	36	1,38	0,74	
<i>Aglais urticae</i> LINNAEUS	9	7	16	1,40	0,72	
<i>Polygonia c-album</i> LINNAEUS	4	1	5	2,00	0,33	+
<i>Araschnia levana</i> LINNAEUS	20	32	52	0,96	1,98	-
<i>Maniola jurtina</i> LINNAEUS	22	110	132	0,41	1,38	-
<i>Aphantopus hyperantus</i> LINNAEUS	4	4	8	1,25	0,83	
<i>Pyronia tithonus</i> LINNAEUS	170	77	247	1,72	0,51	+
<i>Coenonympha pamphilus</i> LINNAEUS	6	43	49	0,30	1,46	-
<i>Pararge aegeria</i> LINNAEUS	1	1	2	1,25	0,83	
<i>Lasiommata megera</i> LINNAEUS	24	10	34	1,76	0,49	+
<i>Lycaena phlaeas</i> LINNAEUS	4	11	15	0,66	1,22	
<i>Celastrina argiolus</i> LINNAEUS	7	3	10	1,75	0,50	+
<i>Polyommatus icarus</i> ROTTEMBURG	101	61	162	1,55	0,62	+

drogere en voedselrijke gronden de voorkeur geeft (TAX l.c.). Dit is gedeeltelijk in strijd met onze waarnemingen. *P. tithonus* vonden wij veel vaker op droge, voedselarme terrils dan op de nattere, voedselrijke zandgronden en bij *M. jurtina* was het net omgekeerd. Zeer waarschijnlijk is de voedselrijkheid van de bodem de bepalende factor of er veel *P. tithonus* of *M. jurtina* voorkomt. De rupsen van *P. tithonus* zullen beter tegen een voedselarmer dieet kunnen maar waarschijnlijk langzamer groeien dan de rupsen van *M. jurtina*. Hierdoor beconcurreren deze twee soorten elkaar en domineert *M. jurtina* op de zandgronden en *P. tithonus* op de terrils.

Buiten de teldata werden nog waargenomen : *Leptidea sinapis* LINNAEUS, Moerassen van Harchies, 17.VII.1988, 1 ex.; *Pontia daplidice* LINNAEUS, Mer de Sable (Stambruges), 23.VII.1988, 1 ex.; *Hipparchia semele* LINNAEUS, Mer de Sable (Stambruges), 23.VII.1988, 1 ex.

De economisch verantwoorde landschapsvernietiging die heeft plaats gevonden en nog plaats vindt, heeft de oorspronkelijke en specifieke dagvlinderfauna van deze streek vervangen door een nieuwe, soortenarme fauna die hoofdzakelijk is samengesteld door ubiquïsten.

Dankwoord

Vele aanwezigen van de ACJN, JNM-VBWG en met name C. WINTEN worden bedankt voor het vangen, determineren en tellen van deze insectengroep.

Literatuur

Tax, M.H., 1989. Atlas van de nederlandse dagvlinders. - Vlinderstichting / Vereniging tot behoud van natuurmonumenten in Nederland, Wageningen, 's-Graveland.